

De doorlichting doorgelicht (2)*

L. Van Outrive**

De systematisch analyse van de politiemachten

In een laatste hoofdstuk vergelijkt T.C. een aantal gegevens over de 3 politiemachten en komt tot besluiten die iedereen al lang kent (geen samenwerking, dubbel gebruik, enz.).

Wanneer T.C. een model van landelijke spreiding van het politiepersoneel uitwerkt, dan wordt de 'top down'-benadering voluit toegegeven: 'Vertrekkend van een vooraf bepaalde totale bezetting trekt men er de centrale eenheden af... om het personeel op het terrein over te houden. Het personeel op het terrein is dan volgens rationele criteria verdeeld' (p. 268). Volgens een vrij ingewikkeld berekeningssysteem (... maar goed bevonden en aanbevolen door de bevoegde instanties van de Amerikaanse FBI – p. 267) komt men tot de vaststelling dat er in de onderscheiden provincies en agglomeraties onder- of overbezetting is. T.C. komt tot volgende conclusies: 'Het verschil tussen personeel ter plaatse en het theoretisch vereiste bestand is een indicatie voor analyse van de relatieve getalsterkte van een korps ten overstaan van het hele land – een grote overbemannings ($\pm 25\%$) betekent dat het menselijk kapitaal slecht wordt gebruikt; – in geval van onderbezetting is ofwel de functionele efficiëntie plaatselijk hoger ofwel dat de politie de werklust niet aankan en dus geen veiligheid kan garanderen' (p. 275).

De administratieve en gerechtelijke procedures zijn inderdaad, zoals T.C. die beschrijft, ingewikkeld en langdurig in geval van ernstig voorval of ademtest en bloedonderzoek... Maar dit zijn maar twee procedures van de zovele...

Er wordt een uitvoerig overzicht gegeven van het informatica-bestand van de drie politiemachten. Maar het is wel opvallend dat het overzicht louter technisch is. De rijkswacht heeft uiteraard het meest ontwikkeld systeem, de gemeentepolitie is nog weinig geïnformatiseerd en er is grote verscheidenheid in methoden en structuren, de gerechtelijke politie hangt af van het informatieverwerkingscentrum van het ministerie van justitie. Ook hier krijgen we andermaal conclusies die verwijzen naar gekende verschijnselen, zoals parallelle systemen en dubbel gebruik.

Wanneer T.C. telecommunicatie behandelt, dan wordt het andermaal een zeer technische uiteenzetting.

En dan weer de conclusies:

'Als de politiemensen hun infrastructuur blijven uitbouwen zonder zich om onderlinge betrekkingen te bekommeren, zal de huidige situatie nog verergeren, in het bijzonder als men coderingsprocedures gaat invoeren en naarmate computergebruik verder zal doordringen, twee zeer waarschijnlijke evoluties' (p. 320).

* Het eerste deel van deze tekst werd opgenomen in Panopticon, 1989, nr. 3, p. 238 e.v.

** Gewoon Hoogleraar K.U.Leuven

'De Belgische situatie (inzake wetenschappelijke politie en laboratoria)

stemt op geen enkel punt overeen met het beschreven profiel van wetenschappelijke politie, noch met de situatie in het buitenland. Op basis van de gegeven definitie moeten we in België vaststellen dat: – er geen beleid van wetenschappelijke politie bestaat, – de verwezenlijking nog in het embryonale stadium zit. Dat geldt voor – organisatie, – uitrusting, – vakbekwaamheid' (p. 327).

Een uitvoerige beschouwing wordt gewijd aan het beheer van het menselijk potentieel: het is een herhaling van gegevens tevoren per politiemacht behandeld. Handelend over de opleiding en haar verscheidenheid komt T.C. tot het besluit.

'Ondanks deze eerder negatieve balans bestaat er toch een reden voor optimisme: de oprichting, op initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, van het Hoger Instituut voor Politie' (p. 353).

Dit instituut wordt trouwens meer dan eens positief geëvalueerd... dat komt voortdurend terug...

Na analyse van de weddebarema's die binnen de drie politiediensten worden toegepast besluit T.C.:

'Van het klassieke beeld van de weldoorvoede politieagent die de spot drijft met de hongerige rijkswachter blijft na deze loopbaananalyse niet veel over. Bij de basis en het middenkader blijken de vergoedingen in de verschillende korpsen weinig te verschillen. Op het niveau van de korpshoofden bedraagt het verschil echter 8 % ten gunste van de gerechtelijke politie en 10 % ten gunste van gemeentepolitie van vergelijkbare omvang. In sommige gemeentepolitieën is er sprake van toeslagen of beperkingen op de bezoldiging, in functie van de plaatselijke begrotingssituatie... Het blijft een feit dat de Belgische politiemensen over het geheel genomen weinig verdienen. Vergeleken met het buitenland is er een verschil van 20 % (Nederland) tot 200 % (Zwitserland), hetgeen het belang weerspiegelt dat in die landen wordt gehecht aan de kwaliteit van het politiepersoneel' (p. 363).

Het interessante thema van de beoordeling van het personeel krijgt volgende beperkte commentaar:

'Deze procedure van examens en officieel advies (voor hogere kaderfuncties) kan een soms doorslaggevende politieke inmenging – met name bij de gemeentepolitie en in mindere mate bij de gerechtelijke politie – echter niet verhinderen. De loopbaan is – vlak – wat de gemiddelde politiemannet betreft – en de bezoldiging is laag – wat niemand bevalt. De stabiliteit kan hier... voor tegengewicht zorgen. Gelukkige politiemannen en rijkswachters bestaan. Maar hun tevredenheid en motivering putten zij doorgaans uit hun liefde voor het beroep, de goede betrekkingen met hun collega's en meerderen, en niet uit een gestructureerde beoordelingsprocedure' (p. 365).

Hoe tenslotte de relaties met de bevolking en de media worden gezien blijkt uit de stelling 'De politie moet niet alleen een produkt aan het publiek verkopen, maar een relatie' (p. 367). De benadering van dit ingewikkeld verschijnsel wordt dus herleid tot de vermelding van de 'public relations'-initiatieven, vooral dan deze van de rijkswacht en die van één politiekorps (Luik). In de tweede plaats wordt ons een spiegel van de pers geboden: 3.959 referenties gedurende één jaar verzameld (van 1/09/1985 tot 31/08/1986).

Het onderzoek kritisch bekeken

Men kan zich afvragen welke de bedoeling was van het onderzoek. Maar we moeten andermaal doen opmerken dat de opdracht wel erg vaag werd geformuleerd.

Wanneer men de Regeringsopdracht op de letter neemt – een algemene doorlichting – dan is er plaats voor interne kritiek: kritiek op de verzameling van de gegevens en op de leemten in het onderzoek. Wanneer men daarentegen veronderstelt dat men argumenten zoekt voor de verwezenlijking van een eenheidspolitie, dan moet men eerder aan externe kritiek doen.

Interne kritiek

Wij hebben reeds moeten wijzen op een gebrek aan (nauwkeurige) bronvermelding: dit is bij het lezen van de onderzoeksresultaten bijzonder hinderlijk. Verder dan vage aanduidingen komt T.C. niet. Ook staat het onderzoeksgedeelte bol van algemene uitspraken, die min of meer open deuren intrappen.

WAT IS VEILIGHEID?

Zoals ook reeds aangestipt, wordt onveiligheid herleid tot geregistreerde traditionele misdadigheid, ophelderingsgraad en verkeersongevallen. Op een bepaald ogenblik stelt T.C. 'Een democratische staat heeft een dubbele verplichting om het fundamenteel recht op veiligheid van de burgers te doen eerbiedigen en het zelf ook te eerbiedigen' (p. 59). Maar de beveiliging van de burger tegenover de Staat komt niet meer aan bod, zelfs niet bij de behandeling van 'politie en informatie' of van de privébewakingsfirma's, noch bij de uitvoering van de opdrachten van politie in het algemeen (politie kan ook onveiligheid veroorzaken!).

Alhoewel T.C. een aantal – onvolledige – kritieken uit op de Belgische statistieken en hun registratie, een eigen eerder raadselachtige nieuwe opdeling maakt in 5 groepen (gebaseerd op risico, ernst, algemeenheid en opsporingsmogelijkheden (p. 69, 76), wordt dan toch maar verder gebruik gemaakt van de officiële statistieken... ook al worden vaak zeer uiteenlopende soorten misdrijven bij elkaar geteld en is de kritiek op de door de rijkswacht uitgewerkte misdadigheidskarten toch al te gekend. T.C. meent vast te stellen dat het misdadigheidscijfer in België groter wordt, maar het blijft ook in 1985 laag, in vergelijking met andere landen. Dat er ongetwijfeld bepaalde geregistreerde misdadigheid afneemt komt niet ter sprake.⁷

Tussen 1980 en 1985 zou de groei hoger zijn dan elders, vooral de geweldmisdadigheid zou sterk toegenomen zijn maar is slechts 1 % van het totaal aantal aangegeven misdrijven (p. 87). We komen echter niet te weten wat 'geweld' betekent. De

7. VAN KERCKVOORDE, J., 'Van kwelling tot telling. De ontwikkeling sinds 1900 van geregistreerd lichamelijk geweld', in Panopticon, jg. 8, nr. 3, mei/juni 1987, p. 234-259. De auteur wijst op de daling in de cijfers m.b.t. doodslagen, vruchtafdrijvingen, vrijwillige lichamelijke slagen, aanranding der eerbaarheid en verkrachting, vernielingen en beschadigingen. Alleen niet-intentioneel geweld (vnl. verkeersdelicten?) neemt toe.

vergelijking met andere landen (b.v. met de USA en Japan gebeurt simplistisch en kritiekloos en is dus weinig betrouwbaar en geldig. Op de redenen van die plotse toename van geregistreerde misdadigheid gaat T.C. helemaal niet in.

Ook de vergelijking met andere landen over de ophelderingsgraad wordt kritiekloos weergegeven (p. 89). Ordehandhavingstaken, ditmaal enkel op grond van rijksrechtgegevens, worden hier in feite voorgesteld als optreden tegen ordeverstoring, en dit zonder enige nuance, zoals aard van de manifestaties en van het optreden, omvang van de manifestaties, enz. (p. 84). Zonder het verschijnsel ernstig te ontleden wordt zomaar gesteld: 'Verontrustend aspect van de criminaliteit van de laatste jaren is de stijging en de ernst van destabiliserende verschijnselen. Het gaat over terrorisme, internationaal banditisme, subversie en geweld tijdens massamanifestaties' (p. 85). Omtrent terrorisme en banditisme is T.C. in de ban van de CCC en van de zgn. Bende van Nijvel. Meteen wordt een blijvend schrikbeeld in het vooruitzicht gesteld (p. 21, 34). De gegevens over 'de onveiligheid' op de weg gemeten aan het aantal slachtoffers, zijn de enige die een ernstige indruk maken. Hoewel wij de meest ontwikkelde infrastructuur hebben ligt het aantal verkeersslachtoffers in België hoog (p. 92-93). Dat het aantal niettemin daalt (p. 94) krijgt geen aandacht. T.C. wijst op de noodzaak de oorzaken van verkeersongevallen te bestuderen (p. 93). Waarom wijst T.C. niet op de noodzaak de oorzaken van misdadigheid te onderzoeken? Ongetwijfeld zou daaruit blijken dat zeer veel problemen niet met (eenheids)politie zijn op te lossen!

Zoals T.C. de traditionele en niet de meer sociaal-economische misdadigheid als bron van onveiligheid ziet, zo wordt ook het gevoel van onveiligheid bij de burgers geduid in termen van misdadigheid t.a.v. privé-bezit en persoonsintegriteit en van de macht van het politieapparaat (p. 63). Zulke benadering gaat in tegen meer recente en meer verfijnde onderzoeken, die wijzen op de samenhang met algemeen welzijnsgevoelen en welvaartspeil.⁸

Overigens brengt T.C. over dat (on)veiligheidsgevoelen vrij eigenaardige en on-samenhangende uitspraken zoals 'Delinkwentie schrikt af, middelgrote criminaliteit verontrust, grote criminaliteit leidt tot onverschilligheid' (p. 62)... 'Voor de misdrijven die de bevolking als heel onrustwekkend bestempelt, is de ophelderingsgraad laag. Daardoor wordt het gevoel van onveiligheid en van onmacht nog groter' (p. 65). Bronvermelding hieromtrent is er niet! De onveiligheid wordt verder weergegeven aan de hand van drie peilingen: van INUSOP van april 1985, van DIMARSO-GALLUP van september 1985 en van marketing Unit-Libre Belgique van december 1985. De gevoelens uit die periode (van het optreden van de zgn. Bende van Nijvel en van de CCC) kunnen bezwaarlijk als representatief worden beschouwd... (p. 91).

OVER POLITIETAKEN

Volgens T.C. is de politietaak op te delen in gerechtelijk werk en algemene en/of bijzondere administratie. Met zulke vage categorieën is men niets! Dat politie zeer veel aan dienst- en hulpverlening doet is T.C. duidelijk ontgaan. Een vergelijkbare,

8. BARATTA, A., 'Soziale Probleme und Konstruktion der Kriminalität', in *Kriminologisches Journal*, vol. 19, 1987, p. 206. In noot 16 verwijst hij naar verschillende onderzoeken.

gedetailleerde takenanalyse, hoe moeilijk die ook is, werd niet ondernomen. Onderzoek, zoals dat van de 'Projectgroep Organisatiestructuren' in Nederland en dat van D. Monjardet e.a. in Frankrijk had zeer inspirerend kunnen werken.⁹ Vooral dit laatste onderzoek toont ook aan hoe moeilijk het is de politietaken nauwkeurig af te bakenen.

DE KOSTPRIJS VAN DE VEILIGHEID

De berekeningen die in dit verband, ook weer zonder enige bronvermelding, worden voorgesteld (p. 99-102) lijken ons volkomen onbetrouwbaar. Alleen nog maar de kostprijs van de gemeentepolitie berekenen, blijkt een zo goed als ondoenbare zaak te zijn.¹⁰ Opvallend voor een onderzoek dat 'audit' heet is ook dat steeds budgetten worden vermeld en geen rekeningen. Ook al komen die er met jaren achterstand, ze zijn beschikbaar... en wellicht niet oninteressant.

DE BETWISTBARE DOORLICHTING VAN DE BELGISCHE VEILIGHEIDSORGANEN

De historische 'achterstand' en versnippering wordt op één bladzijde afgedaan (p. 107). Bij de voorstelling van ieder van de 3 grote politiemachten krijgen we een uiterst summiere opsomming van de vrij algemeen gekende formele en juridische reglementeringen. Over de andere politiediensten en betrokken organismen wordt zeer korte en vooral onvolledige informatie gegeven. T.C. permitteert zich terzake allerhande commentaren, waarvan men andermaal niet weet uit welke bron zij voortkomen, zoals 'De complexiteit van het systeem genereert een steeds groter aantal manklopende, min of meer gestructureerde organisaties met een wettelijk statuut en bevoegdheid die eerder door toeval en bij gelegenheid tot stand kwamen' (p. 118: over ondersteunende instellingen, commissies, raden, comités). 'Bewakingsfirma's zijn zuiver commercieel ingestelde organismen; ze houden geen politiek gevaar in, zoals blijkt uit ervaringen en studies van landen die op dat vlak reeds het verst gevorderd zijn' (p. 129).

DE VOORTREFFELIJKE RIJKSWACHT

'Door haar statuut en structuur is de rijkswacht een neutrale, betrekkelijk onafhankelijke instelling, afgeschermd tegen invloeden of druk van buitenaf' (p. 133). Meeten is de toon aangegeven en begint een zeer uitvoerige opvallende onkritische en zeer formele en legitimerende analyse van de rijkswacht, zoals 'Het militair karakter en de voorbereiding van de rijkswacht op welbepaalde taken in geval van conflict, is niet onverenigbaar met haar burgerlijke politiefunctie. Door specialisatie,

9. Projectgroep Organisatiestructuren, Sterkte van de Politie, 's Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1979; MONJARDET, D., CHAUVENET, A., CHAVE, D., ORLIC, F., La police quotidienne. Elements de sociologie du travail policier, Paris, Groupe de Sociologie du Travail, C.E.M.S., 1984; ERICSON, R., Reproducing Order: A Study of Police Patrol Work, Toronto, University of Toronto Press, 1980; ERICSON, R., Making Crime: a Study of Detective Work, Toronto, Butterworths, 1981.

10. FIJNAUT, C., De Gemeentepolitie, een onderzoek naar haar situatie in de provincie Limburg, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1985, p. 96-113.

zowel in de opleiding als in de organisatie, kan de rijkswacht beide soorten opdrachten verzekeren' (p. 140); 'Van 1980 tot 1985 is het aantal misdrijven met 48 % gestegen, terwijl het aantal personeelsleden van de rijkswacht – trouwens ook dat van de andere politiediensten – slechts met enkele percenten is toegenomen' (p. 144). Bureaucratie en centralisering worden toegeschreven aan wetgeving en aan het politiek klimaat... 'dat geen delegatie toelaat' (p. 50). Nochtans kan de korpschef krachtens K.B.'s en M.B.'s zijn korps organiseren en doen functioneren buiten iedere externe controle... zelfs van de uitvoerende macht (vooral het fameuze K.B. van 27 september 1963, licht gewijzigd bij K.B. van 27 februari 1979).

Verder kan T.C. blijkbaar overvloedig gebruik maken van rijkswachtstatistieken... die er voortdurend op gericht zijn het tekort aan manschappen en de overbelasting aan te tonen.

In een recent gepubliceerde commentaar heeft het 'Syndicaat voor het Rijkswachtpersoneel' een aantal pertinente opmerkingen gemaakt. 'De als zwakke punten aangehaalde kenmerken worden juist door het militair statuut en discipline veroorzaakt. Evolutie in de criminaliteit en het terrorisme zouden het gebruik van militaire methoden vereisen... maar is de 23^e brigade van de gerechtelijke politie, met dezelfde bedoeling opgericht, werkbekwaam zonder militair statuut en discipline? T.C. spreekt zich niet uit over het al dan niet afstoten van de militaire opdrachten'.¹¹

DE MANKE GEMEENTEPOLITIE

Wordt aan de rijkswacht 50 bladzijden gewijd, aan de 589 gemeentelijke politiekorpsen zijn er welgeteld 38 besteed. De gegevens blijven erg beknopt en men kan zich afvragen hoe het komt dat men uit een 70-bladzijden tellende vragenlijst, die 570 gemeenten hebben terugbezorgd (p. 200) zo weinig gegevens werden gepuurd. Opvallend is de uiterste vereenvoudigde takenanalyse: een simplistisch onderscheid wordt gemaakt tussen taken van administratieve politie, gerechtelijke politie en administratie (p. 213)... Als men dan weet hoe verscheiden vooral de taken van de gemeentelijke politiekorpsen wel kunnen zijn! De aanzienlijke verschillen in de organisatie van die korpsen wordt afgedaan met de reproductie van 2 organigrammen: die van de korpsen van Antwerpen en van Flémalle!

Merkwaardigerwijze wordt een overzicht van sterke en zwakke punten, van mogelijkheden en gevaren niet eens meer geboden. Loonde dit de moeite niet meer in het perspectief van de eenheidspolitie?

BEHOEDZAAM OMTRENT DE GERECHTELIJKE POLITIE

Deze politiemacht met haar 22 brigades is wel 33 bladzijden waard. Over de vragenlijst die naar de hoofdcommissarissen werden verstuurd vernemen we niets.

Voor het eerst krijgen we hier gegevens over huisvesting waar we die niet vermeld vinden voor de andere politiemachten. Tegen ons eigen weten in – via stages van studenten en van eindverhandelingen – wordt beweerd dat er geen statistische

11. Standpunt SVR over het personeelsbeleid bij de rijkswacht n.a.v. het rapport van Team Consult over de politiediensten in België, in *De Straatgendarm*, 1° jg., nr. 1, sept-okt. 1988.

gegevens over door deze politie geregistreerde misdadigheid ter beschikking zijn (p. 246).

Voor het overige brengt T.C.-rapport ons ongeveer niets dan bekende waarheden over de gerechtelijke politie.

WAT MEN EEN SYSTEMATISCHE ANALYSE VAN DE POLITIEMACHTEN NOEMT

Een beperkt aantal gegevens over de 3 politiemachten werden hier vergeleken. Meer kan ook niet omdat deze welke over ieder van de politiemachten werden verzameld werkelijk te ongelijk zijn. T.C. vervalt hierbij in herhaling en/of beukt andermaal open deuren in. Zo vernemen we dat het personeel beschikbaar voor crimineel onderzoek slechts 8,8 % bedraagt tegen ± 12 % in andere landen. Maar T.C. brengt daarbij de zgn. opsporingseenheden in rekening (de gerechtelijke politie, de BOB's, de gerechtelijke afdelingen van de gemeentelijke politiekorpsen). Dat is te weinig en tevens ongetwijfeld te veel! Hierbij laat zich het gebrek aan ernstige taak-analyse gevoelen.

T.C. heeft een landelijke verdeelsleutel op grond van operationele criteria verworpen (p. 268). Het is o.i. onmogelijk de over- of onderbezetting gewoon kwantitatief te bepalen, omdat een ganse reeks meer kwalitatieve factoren (behoefte aan dienst- en hulpverlening, aan bewaking, industrieel, en commercieel karakter van de gemeente(n), enz.) zeker zo belangrijk zijn. Ze hebben ook eerder te maken met een politiek beleid. Er zijn zeer zwakke punten in het berekeningsmodel.

- Men gaat uit van 'de' (geregistreerde) criminaliteit en verkeersongevallen in het algemeen en koppelt er activiteiten van preventie zo maar aan vast (p. 269);

- dienst en hulpverlening worden niet in acht genomen;

- de interne en externe activiteiten en de tijdsbesteding worden vanuit 25 rijswachtbrigades en 2 gemeenten (Gent en Genk) en vanuit metingen gedurende 4 en 1 week (!) veralgemeend.

- Het werken met een doorsnee-afstand (vierkantswortel uit de oppervlakte van een doorsneegebied (twee gemeenten) is volkomen fictief.

- Hoe men tot een theoretisch toe te wijzen personeelsquotum komt is volkomen onbegrijpelijk (p. 271). Dat men terzake tot eerder onverstaanbare resultaten komt over het verschil tussen huidige en wenselijke politiebezetting werd reeds vermeld.

Dat de administratieve procedures aan vereenvoudiging toe zijn wordt geïllustreerd, maar op zeer beperkte wijze (de eenvoudige formulieren, de ernstige voorvalmelding, de ademtest en het bloedonderzoek).

Ik laat de evaluatie van de informatica-systemen terzijde. Men kan alleen vaststellen dat er geen of veel te weinig aandacht besteed wordt aan de reëel voorhanden zijnde data-bestanden, maar vooral niet aan de 'input' van de gegevens, aan de bescherming van de privacy, dus aan de veiligheid van de burgers! Ook weten we niet wie van het personeel met wat bezig is en vooral niet wat het nuttig effect is van al die data-verzamelingen.

Over de zeer gebrekkige en niet-geïntegreerde telecommunicatie wordt vermoedelijk juiste informatie verschaft. Over wetenschappelijke politie-instrumenten, is T.C. andermaal zeer kritisch, maar blijft exclusief gericht op uitrusting voor de bestrijding van de traditionele zware misdadigheid; over de 'wetenschappelijke poli-

tie' nodig voor de bestrijding van de meer hedendaagse economische, industriële, financiële en fiscale, milieumisdadigheid – die men wel eens de geprivilegeerde illegalismen noemt – vernemen we niets.

Verder behandelt T.C. het beheer van het menselijke potentieel. Personeelsbeleid wordt beperkt tot opleiding en vergoeding, met zeer bondige behandeling (3 bladzijden) van de beoordeling van personeel (recruterings, loopbaan, motivering en beloning). De opleiding van de rijkswacht wordt formeel en kritiekloos weergegeven; die van de gemeentepolitie wordt negatief beoordeeld, steeds maar op de ons nu al bekende 'open-deur-intrappende' wijze; die van de gerechtelijke politie wordt met pro- en contra's geëvalueerd. Niets nieuws. De oprichting van het Hoger Instituut voor Politie wordt zonder meer en kritiekloos opgehemeld. T.C. vergelijkt de weddeschalen van de 3 politiemachten. Het rijkswachtssyndicaat S.V.R. betwist de berekeningswijze van T.C. 'Niet de agent van de gemeentepolitie verdient minder dan de rijkswachter maar omgekeerd'. T.C. stopt met zijn vergelijking met de graad van commandant bij de rijkswacht... waar zitten dan de 148 hogere rijkswachtofficiërs (op een effectief van 683) die beduidend meer verdienen dan een hoofdcommissaris en doorgaans veel minder verantwoordelijkheid dragen.¹² Het interessante thema van de beoordeling van het personeel wordt afgedaan met wat zeer algemene uitspraken zoals 'Deze procedure van examens en officieel advies (voor hogere kaderfuncties) kan soms een doorslaggevende politieke inmenging – met name bij de gemeentepolitie en in minder mate bij de gerechtelijke politie – echter niet verhinderen' (p. 365).

Er wordt gehandeld over de relaties met de bevolking en met de media. Na een aantal 'statements' inzake wederzijdse beoordeling burgers-politie, uitermate beperkt, schromelijk onvolledig en ongenueanceerd, wordt gewoon de formele opsomming gegeven van de public relations initiatieven van rijkswacht en gemeentepolitie. Over de gerechtelijke politie valt hier niets te melden. Maar T.C. besluit bij dat alles: 'Er bestaat echter geen bewuste en permanente strategie voor het invoeren of herstellen van het *beeld* van de politieman-burger ten dienste van andere burgers' (p. 372). We weten dus waar het op aan komt. Wel wordt opgemerkt en terecht – 'Bovendien wordt de gerechtelijke functie bijna systematisch uit het naar voren gebrachte beeld geweerd' (p. 373).

De 'spiegel van de pers' is dus gebaseerd op een analyse van 3.959 referenties tussen 1 september 1985 en 31 augustus 1986. Waarom in meerderheid vreemde en internationale pers wordt ontleed (en ook het *Belgisch Staatsblad*) is ons een raadsel. De CCC, de zgn. Bende van Nijvel, het Heizeldrama vormen de uitzonderlijke achtergrond. Ik meen echter dat het meer een spiegel is van het toenmalige overheidsbeleid en van de toenmalige overheidsmaatregelen dan van de zgn. 'zorgen van de bevolking'! Het wordt een onoverzichtelijke opsomming van alle mogelijke thema's die aan bod kwamen, waarbij men ook weer niet weet welk medium wat geschreven heeft. Blijkbaar heeft T.C. er tot besluit die elementen uitgepikt die haar het best dienden (p. 393-394)... tegen toch wel duidelijk gedifferentieerde visies en opvattingen in. Opvallend is daarbij dat geen enkel medium om eenheids-politie vraagt... wel duidelijk om coördinatie!

12. Standpunt SVR over het personeelsbeleid, o.c.

Wanneer men de opdracht van de Regering letterlijk neemt en er dus een algemene doorlichting werd gevraagd dan blijkt meer dan één knelpunt buiten beschouwing te zijn gebleven. Merkwaardig is daarbij dat ieder die enige bekendheid heeft met het politieprobleem deze knelpunten kent!

1. Wij wezen reeds op de zeer gebrekkige en ongenueanceerde taakanalyse. Ook niet de minste aandacht wordt besteed noch aan het registratieprobleem, noch aan de zgn. 'modus operandi', b.v. van het gerechtelijk werk en van ordehandhaving. Dit laatste wil eigenlijk zeggen dat de arbeidsomstandigheden van de politie onbesproken blijven: toepassing van de zgn. dwangmiddelen, infiltratie, provocatie, af luisteren en bespieden, vuurwapengebruik.

2. De organisatiestructuren worden niet bestudeerd. Na het T.C. onderzoek weten we nog altijd niet hoe de gemeentelijke politiekorpsen, de brigades van de gerechtelijke politie, zelfs de brigades van de rijkswacht georganiseerd zijn, vnl. wat de werkverdeling betreft.

3. De onderlinge relaties tussen de 3 politiemachten, hun relaties met de inspectiediensten en met de privé-bewakings- en beveiligingsondernemingen blijven ononderzocht maar ook de relatie tussen de korpsen binnen éénzelfde politiemacht.

4. De feminisering van de politie is aan de aandacht van het vermoedelijk mannelijke T.C. voorbijgegaan.

5. Aan de preventieve acties die ook al in de periode van het onderzoek werden gevorderd, wordt geen aandacht besteed.

6. In de studie van het zgn. 'beheer van het menselijk potentieel' zijn onvergeeflijke gaten: gegevens over mutaties, aanwending van morele dossiers, tuchtsancties, vroegtijdig vertrek, arbeidsongevallen, ziekte-afwezigheid, zelfmoorden zijn nergens te vinden. Nochtans zijn die gegevens belangrijk bij het voeren van een personeelsbeleid.

7. Het reëel functioneren van externe en interne controle komt al evenmin aan bod: we moeten het stellen met wat formeel aan controle voorzien wordt. Dit wil zeggen dat de manier waarop de relaties met de burgerlijke, administratief-politieke en politieke instanties verlopen niet wordt aangeroerd.

8. De 'industriële relaties' en het syndicaal feit, de syndicale statuten zijn blijkbaar het behandelen niet waard.

9. Wij wezen ook reeds op de afwezigheid van gegevens over de rekeningen, wat bij het uitvoeren van een 'audit' hoogst merkwaardig is.

Externe kritiek

Zo T.C. via het onderzoek wou aantonen dat een eenheidspolitie noodzakelijk is, dan had zij dat onderzoek anders moeten opvatten.

De noodzakelijke band tussen de verscheidenheid in vermelde kenmerken van de 3 politiemachten en de noodzaak van eenheidspolitie is m.i. hoegenaamd niet aangetoond. Veel van de vooral kwalitatieve gebreken aan de 3 politiediensten zijn maar al te bekend, maar kunnen in ruime mate en in een eerste fase via interne veranderingen verholpen worden.

M.i. is maar op één plaats een werkelijk argument te vinden voor een eenheidspolitie, nl. wanneer een diagram het mechanisme weergeeft dat na een ernstig voorval (b.v. moord, bomaanslag) op gang komt. T.C. vermeldt daarbij:

- de veelvuldige aanwezigheden die de afscherming van de opzoekingsperimeter bemoeilijkt (moeilijkheden om de plaatsen te isoleren, de sporen te bewaren, nieuwsgierigen op afstand te houden, de vertrouwelijkheid van de informatie te garanderen);
- de concentratie op dezelfde plaats van personen die allen met hetzelfde bezig zijn, maar hun eigen methodes en disciplines volgen;
- het gebrek aan één bevoegde en competente commandopost inzake ordehandhaving en opsporing;
- de afwikkeling van niet-gestructureerde operaties die in belangrijke mate afhangen van de persoonlijkheid van de acteurs en hun onderlinge betrekkingen' (p. 279).

Maar ook dit euvel zou via vereenvoudiging van procedures en afspraken over werkverdeling kunnen verholpen worden.

Rationalisering en uniformisering van informatica, telecommunicatie, wetenschappelijke politie, uitrusting, procedures, zelfs opleiding, recrutering kunnen best verwezenlijkt worden zonder noodzakelijkerwijze een eenheidspolitie te vereisen.

T.C. had meer aan taakanalyse moeten doen. We hadden dan misschien na 571 bladzijden toch geweten welke concrete taken mobiele eenheden, wijkagenten, opsporingseenheden, enz. meestal vervullen. Daarbij kon men dan duidelijker illustreren hoe en wanneer zich in de dagelijkse politieactiviteiten overlappingsen, concurrentie, maar ook coördinatie/samenwerking voordoen en onder welke voorwaarden dit gebeurt. Daarbij hadden ook de relaties tussen de korpsen of onderdelen van één politiemacht, de relaties tussen de politiemachten en hun relaties met de zgn. voogdij-instanties aan grondig en intens onderzoek moeten onderworpen worden. Men kan het niet laten bij de weergave van veelvuldig gehoorde uitspraken dat er overlappingsen zijn, dat er concurrentie bestaat tussen de politiemachten, bij ook niet de vaststelling dat de 3 politiemachten verschillende kenmerken vertonen. Men moet vooral aantonen dat zulks nadelig is voor de doelmatigheid en voor de rechtmatigheid t.a.v. de burgers, ook dat en in welke mate zulks kosten verhogend blijkt te zijn.

Wie voor een eenheidspolitie pleit moet bijzondere en intense aandacht hebben voor de organisatie van lokale politieorganisatie en voor de externe controle op zulke politie. Dit betekent dan ook dat de huidige lokale politieorganisatie degelijk bestudeerd wordt, ook het reëel functioneren van de huidige controle-structuren op dat niveau en dat heeft T.C. niet gedaan. Het probleem van de lokale, gemeentelijke autonomie kan daarbij niet over het hoofd gezien worden, zoals T.C. dat nu doet.

T.C. heeft zich te voorbarig en al te zeer volgens eigen (?) ingeving gericht op een eenheidspolitie. Het veronachtzamen van de historische ontwikkeling van het Belgisch politiestelsel en van wat T.C. zelf noemt 'de socio-politiek omgeving' is een ernstige tekortkoming.

Het ware beter geweest de toekomstige ontwikkeling te bevragen bij de betrokkenen, zij het zelfs verschillende ontwikkelingsmodellen, o.a. een eenheidspolitie,

voor te leggen en nadien de hinderpalen en/of de begunstigende factoren diepgaand te onderzoeken. T.C. zou dan ongetwijfeld vastgesteld hebben dat zulke eenheidspolitie dermate in tegenstelling is met de historische ontwikkeling dat zulk model binnen afzienbare tijd niet haalbaar is. Meteen had T.C. duidelijkheid kunnen brengen omtrent de juiste lotsbestemming van de thans bestaande drie politiediensten, want we komen dit eigenlijk niet te weten. Zo durft T.C. niet duidelijk stellen dat de rijkswacht eigenlijk zou ophouden te bestaan of wou T.C. eigenlijk bedoelen dat alles rijkswacht wordt?

T.C. kon dan ook duidelijker zijn omtrent de volgorde en prioriteiten van de noodzakelijke hervormingen, waarbij zeker en vast uniformisering en vereenvoudiging, rationalisering van informatica, telecommunicatie, alarmnetwerk, registratieprocedures, wetenschappelijke politie-uitrusting voorrang zouden kunnen krijgen. T.C. kon dan ook meer klaarheid brengen over wat nu prioritair binnen de 3 bestaande politiemachten moet verwezenlijkt worden, daarbij duidelijk stellend dat zulks effectieve wijzigingen noodzaakt inzake recrutering en aanwerving, opleiding en vooral ook inzake taaktoewijzing en taakverdeling. Maar dit houdt meteen ook organisatorische veranderingen in.

T.C. zou ongetwijfeld ook op andere, meer kwalitatieve problemen gestoten zijn als daar zijn het verzekeren van het rechtmatig optreden, via opleiding efficiënte interne en externe controles en wetgeving of reglementering, inzake opsporingsprocedures en openbare ordehandhaving; ook de samenwerking met de ambtenaren met politionele bevoegdheden (de zgn. inspectiediensten); de relaties met geprivatiseerde beveiligings- en opsporingsondernemingen; de internationale politie-samenwerking; de deskundigheid en het beleid van het parket inzake opsporing; de samenwerking met allerhande instanties en organismen inzake preventief beleid en de duiding van de daarin (eerder beperkte) taak van de politie; tenslotte en niet in het minst de niveaus van besluitvorming inzake beheer van de politiemachten. Maar de exclusieve interne bedrijfsmatige systeem- en productiebenadering heeft T.C. verhinderd dit soort problemen te ontdekken.